

Pomáháme obětem trestných činů

manuál pro sociální, zdravotnické, pedagogické a další pracovníky,
kteří mohou jako první přijít do kontaktu s oběti trestných činů

**BEZPEČNĚJŠÍ
OSTRAVA!!!**

Obsah

Úvod	3
Proč jsme tento materiál vytvořili?	3
Co v manuálu získáte?	3
Jak s oběťmi citlivě a efektivně komunikovat	5
Jakými slovy můžeme ublížit?	5
Osvědčené tipy, jak s oběťmi citlivě a efektivně mluvit	5
Co byste měli vědět o obětech trestných činů	7
Kdo se může stát obětí?	7
Kdo je oběť trestného činu podle zákonů?	8
Zvláště zranitelné oběti	9
Jak vypadá pomoc obětem trestných činů?	10
Co oběti potřebují?	11
Na co se oběti nejčastěji ptají?	11
Práva obětí	15
Právo na poskytnutí odborné pomoci	15
Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím	16
Právo na ochranu soukromí	16
Právo na ochranu před druhotnou újmou (sekundární viktimizací)	17
Právo na doprovod důvěrníkem	17
Právo nechat se zastupovat zmocněncem	17
Právo učinit prohlášení o dopadech trestného činu na život oběti	18
Právo na peněžitou pomoc	18
Nárok na náhradu škody nebo újmy	18
Jak podat trestní oznámení a oznamovací povinnost	21
Oznamovací povinnost pracovníků míst prvního kontaktu	22
Jak může oběti pomoci OSPOD	25
Místa pomoci v Ostravě	27
Odborné služby pro oběti trestných činů	27
Pomoc v sociální oblasti, zadlužení a bydlení	28
Podání trestního oznámení	29
Zdroje informací k tematice obětí	29
Tísňové linky a linky akutní pomoci	

Text je aktuální k 1. 9. 2025.

Úvod

Dostává se vám do rukou materiál, který vytvořil Tým pro oběti v Ostravě, pracovní skupina Magistrátu města Ostravy, která dlouhodobě naplňuje Strategie prevence kriminality statutárního města Ostravy.

Proč jsme tento materiál vytvořili?

Můžete být první, komu se člověk se svým trápením svěří nebo něco naznačí. Připravili jsme proto pro vás informace, které vám pomohou takovou situaci zvládnout. Ukážeme vám, **jak mezi svými klienty identifikovat oběti trestného činu a nasměrovat je na bezplatnou podporu a pomoc** v Ostravě.

Stává se, že s klientem nebo klientkou řešíte jeho životní situaci a v průběhu spolupráce zjistíte, že je i obětí trestného činu. **Nemá však dostatek informací o podpoře a pomoci obětem, zůstává na situaci sám či sama.** Vy to můžete změnit.

Například řešíte s klientem zadlužení a zjistíte, že nezvládá splácet, protože byl *po dopravní nehodě v dlouhodobé pracovní neschopnosti*, nebo v důsledku *fyzického napadení nemůže vykonávat svou původní profesi*. Klientka se dostane na azylový dům a vy zjistíte, že *o byt přišla podvodem*. Pacient-senior se k vám opakovaně *vrací s různými úrazy*. Dítěti ve škole nebo NZDM se *prudce změnilo chování*.

Napadají vás už nyní příklady z vaší praxe?

Co v manuálu získáte?

Předáme vám informace, **kdo je oběť** z různých úhlů pohledu, jaká jsou **zákonná práva obětí**, ukážeme vám, od koho a jakou pomoc mohou dostat. Dozvíte se více o způsobech uplatnění **nároku na náhradu škody** a také o **prožívání obětí a reakcích na prožitou událost**.

Výzkum Magistrátu města Ostravy z roku 2024 se dotazoval i na **očekávání obětí**. Pro oběti bylo zásadní:

- aby se jich na čin někdo zeptal,
- aby jim okolí věřilo a chovalo se k nim s respektem,
- aby je okolí k ničemu nenutilo a dalo jim čas na rozhodování,
- aby jim někdo poskytl informace, na základě kterých se rozhodnou, jak dále postupovat.

Tato očekávání obětí můžete při své práci pomáhat naplnit – vaším úkolem je oběť zklidnit a **nasměrovat k odborné pomoci**.

Pro ty, kteří se budou chtít ponořit do problematiky hlouběji, jsme připravili podrobnější informace v **online verzi na webu Bezpečnější Ostrava**, kde najdete ke stažení také tento manuál.

Máte dotazy nebo podněty k tématu? Oceníme vaši zpětnou vazbu. Napište nám na e-mail bezpecnejsi@ostrava.cz.

Jak s oběťmi citlivě a efektivně komunikovat

Způsob, jakým se k oběti chováme a jak s ní hovoříme, může významně ovlivnit celý další proces vyrovnávání se s prožitou situací. Čeho se vyvarovat a co se osvědčilo?

Jakými slovy můžeme ublížit?

Z praxe, a především ze zpětné vazby lidí v náročné životní situaci, víme, že některá slova nepřinášejí úlevu. Často právě naopak. Například:

- Banální rady, fráze: „*Ted' musíte být silný.*“, „*Vím, co prožíváte.*“
- Bagatelizace: „*Ale no tak! Mohlo to dopadnout hůř!*“
- Výtky, moralizování: „*Proč jste udělal takovou hloupost?*“
- Milosrdné lži, sliby: „*Nebojte, policie ho určitě najde.*“
- Strašení, dramatizace: „*Snad vás ještě nenakazil!*“
- Fascinace činem: „*Bože, to je strašné!*“, „*A co bylo pak?*“
- Rozveselování: „*No vidíte, ještě se o vás perou!*“
- Spěch a zvyšování nervozity: *pohledy na hodinky*
- Užívání odborného žargonu.
- Patologizace: „*Toto chování není normální.*“

Osvědčené tipy, jak s oběťmi citlivě a efektivně mluvit

- Vytvořte bezpečné prostředí.
- Respektujte tempo zasaženého.
- Aktivně naslouchejte.
- Používejte empatický a neodsuzující jazyk.
- Vyhněte se zpochybňování.
- Nepřebírejte kontrolu.
- Dbejte na informovaný souhlas.
- Nabídněte další pomoc (kontakty najdete na konci manuálu).

Co byste měli vědět o obětech trestných činů

Když se řekne oběť trestného činu, lidé si automaticky představí přepadeného, znásilněného nebo zabitého člověka. Jenže **oběťmi se stávají i lidé zasažení méně závažnými skutky.**

Kromě **závažnosti spáchaného trestného činu**, tzn. právní kvalifikace, je důležité vnímat i **závažnost dopadů činu na život oběti**, a nejen její. Někdo se může poměrně rychle vyrovnat i s násilným činem, na život dalšího může mít velký dopad i prostá krádež peněženky nebo dopravní nehoda, při které se z pohledu zvenčí „*toho zase tak moc nestalo*“. Pojdme se **na pojem oběť podívat z více úhlů.**

Kdo se může stát obětí?

Obětí se může stát kdokoliv. Může jí být *starší žena, dítě, handicapovaná osoba*, ale také *policista, profesionální boxer, záchranář*. Obětí se může stát i *pachatel jiného trestného činu*, případně i *odsouzený ve věznici*.

Nezáleží ani na tom, zda šlo o **úmyslný** (*vykradení bytu, přepadení*) nebo **nedbalostní trestný čin** (*dopravní nehoda s ublížením na zdraví*).

Dopady trestného činu **nezasahují jen samotnou oběť**. Oběti mohou být také nepřímé, stávají se jimi např. lidé z okolí přímé oběti. Protiprávní čin **velmi často zasáhne rodinu, přátele nebo komunitu**, ve které se čin stal.

Příklad 1

Na silvestrovské oslavě v malé vesnici opilý muž napadal ostatní, další se zastal napadené ženy. Opilý muž ho udeřil pěstí do obličeje, zlomil mu nos a vyrazil zuby. Napadený vše ohlásil při ošetření a následně policistům. Jinak soudržná komunita vesnice se rozdělila. Jedni říkali: „Dobře udělal, už toho bylo dost!“, druzí:

„To přehnal, neměl to hlásit!“. Napadený (oběť) byl v pracovní neschopnosti, musel zaplatit za náhradu zubů. Atmosféra ve vesnici byla po dlouhou dobu narušená.

Spáchání trestného činu může **zasáhnout i blízké pachatele**, kteří nesou těžce, že z jejich středu vzešel „kriminálník“. I oni se stávají svým způsobem oběťmi – okolí si na ně např. ukazuje „to jsou rodiče toho, co zabil“.

Příklad 2

Duševně nemocný muž (40+) čekal na sanitku. Nepřijížděla, proto v rozrušení nasedl do nastartovaného vozidla řemeslníka, který od vozu na chvíli odešel. S autem odjel a cestou naboural jiné auto. Pachatele hospitalizovali v psychiatrické nemocnici. Majiteli zcizeného vozidla vznikla škoda. Uhrazení se nevybíravým způsobem domáhal na matce pachatele (70+). Nadával jí, že „on nemůže za to, že ona má syna debila“. Matce, už tak zatížené péčí o nemocného syna, situaci ještě zhoršoval.

Kdo je oběť trestného činu podle zákonů?

Ve své praxi se můžete setkat s pojmy **poškozený** (dle trestního řádu) a **oběť** (dle zákona o obětech). Nenechte se tím zmást a pro vaši práci **je berte jako stejné**.

Podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, je za oběť trestného činu považována fyzická osoba, které bylo, nebo mělo být:

- **ublíženo na zdraví:**

Při napadení udeřil pachatel jinou osobu do obličeje, zlomil jí nos a vyrazil zuby.

Při dopravní nehodě nedal řidič přednost cyklistovi, srazil ho a nárazem mu zlomil nohu.

- **způsobena majetková újma (škoda):**

Vloupáním do bytu vznikla škoda 60 000 Kč.

Následkem protiprávního jednání bylo oběti ublíženo na zdraví, nemohl vykonávat své zaměstnání a byl na nemocenské – vznikl rozdíl mezi vyšší předpokládané mzdy a vyplacenou nemocenskou.

- **způsobena nemajetková újma:**

Následkem protiprávního jednání trpí poškozená osoba psychickými potížemi, které ovlivňují její život – má fobie, je v péči psychiatra a terapeutů.

Spáchání trestného činu vzalo poškozenému možnost žít život v předchozí kvalitě, není schopen vykonávat činnosti, které by, kdyby k činu nedošlo, nadále vykonávat mohl (např. sportovec, umělec nebo i běžný manželský pár, který protančil každou plesovou sezónu).

- **na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil:**

Podvodným jednáním na internetu vylákal pachatel na poškozeném přístupové údaje k bankovníctví a peníze převedl z jeho účtu neznámo kam.

Podvodným jednáním vylákal pachatel na poškozeném finanční částku na slíbené zboží, na pomoc v nouzi atp.

Pokud byla trestným činem způsobena **smrt oběti, je za oběť považován také příbuzný oběti**: potomek, rodič, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu.

Zvláště zranitelné oběti

Zákon vymezuje okruh tzv. **zvláště zranitelných obětí**. Jsou to lidé zranitelnější, více ohrožení dopady trestného činu i procesu trestního řízení (sekundární viktimizací – viz Právo na ochranu před druhotnou újmu). Tito lidé mají zaručenu **zvýšenou ochranu**.

Mezi zvláště zranitelné oběti patří:

- dítě (do 18 let),
- osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním, psychickým nebo smyslovým handicapem, pokud ji tyto skutečnosti v jejím postavení znevýhodňují,
- oběť trestných činů obchodování s lidmi, znásilnění, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí,
- oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti,
- oběť xenofobně nebo rasisticky motivovaného trestného činu,
- oběť teroristického útoku.

Jak vypadá pomoc obětem trestných činů?

Zákon říká, že **obětí je každý, kdo se cítí být obětí trestného činu, nevyjde-li najevo opak**. Proto si pro odborné poradenství může přijít kdokoli. **Poradenské subjekty** jsou připraveny bezplatně **podpořit každého**, kdo se obětí protiprávního jednání cítí být.

Děje se, nebo se událo něco, co člověk považuje za protiprávní, a rozhodne se nenechat to tak být a nahlásit to.

- Může věc rovnou nahlásit – podat trestní oznámení.
- Může se na podání trestního oznámení připravit tím, že využije služeb poradenských subjektů.

Pracovníci poradny ji/jej vyslechnou, vybaví informacemi o tom, jaké má možnosti postupu, informují o právech obětí, o možné podobě procesu trestního řízení nebo ji/jej propojí na jinou vhodnou specializovanou službu. Také ji/mu mohou zprostředkovat právní konzultaci nebo nasměrovat na pomoc zmocněnce.

15letá dívka byla sexuálně napadena, svěří se své mámě. Její máma ví, že existuje poradenství pro oběti a osloví poradnu.

Poradce předá informace o možných postupech, o právech zvláště zranitelné oběti, navrhne možnost zastoupení zmocněncem, který by hájil zájmy dívky v řízení.

Máma vyhledá zmocněnce, spojí se s ním a ten jí nabídne možnost zastupovat dceru kolegyní ženou. Dcera souhlasí, advokátka se věci ujme. Provází rodinu všemi nutnými úkony a navrhuje orgánům činným v trestním řízení pro dívku nejšetrnější formy úkonů. Její práci hradí stát.

Podrobně Právo na poskytnutí odborné pomoci.

Shrnutí

- Obětí se může stát kdokoli a důvody mohou být různorodé.
- Zákon definuje oběť i tzv. zvláště zranitelnou oběť, která má zákonem zaručenou zvýšenou ochranu.
- Kdokoli, kdo se cítí být obětí protiprávního jednání, může bezplatně využít služeb specializovaných poraden.

Co oběti potřebují?

Prožívání oběti může být různé. Závisí na osobnosti oběti, na zkušenostech s obdobnými situacemi, na přístupu okolí a orgánů činných v trestním řízení. Proto jsou také **potřeby obětí různé**.

Někomu stačí jen jeden kontakt s poradenským subjektem a vědomí toho, že za sebou má odborníka, na kterého se může kdykoliv obrátit. Někdo potřebuje průvodce v každém kroku procesu trestního řízení.

Z praxe Týmu pro oběti se jeví jako **nejdůležitější potřeby**:

- **Potřeba informací** – už jen informace o tom, že na vše nemusí být oběť sám/a, že je tady někdo, kdo poskytne podporu, a zdarma, je důležitá. Podrobné informace o všem ostatním obětem poskytne specializovaná poradna.
- **Potřeba důvěry** – oběti mají často potřebu vypovědět příběh a ověřují si, zda jim věříte. Pracujte proto s jejich verzí, nezpochybňujte ji, neověřujte si skutečnosti. Ověřování je práce orgánů činných v trestním řízení.
- **Potřeba bezpečí** – nemůžete slíbit všechno (vypátrání nebo potrestání pachatele, zajištění bezpečnosti oběti, neopakování činu), ale můžete slíbit, že společně uděláte vše pro to, aby očekávání v oblasti bezpečí oběti byla naplněna.

Na co se oběti nejčastěji ptají?

Než představíme zákonem zaručená práva, která vycházejí z potřeb obětí, uvedeme vám pro názornost některé **otázky obětí, se kterými se na poradce obvykle obracejí. Můžete se s nimi setkat i při vaší práci.** Ukazují, s čím se oběti potýkají. Vaším úkolem je oběť zklidnit a **nasměrovat k odborné pomoci**.

Pomůže mi někdo? Nevím, kde začít. Budu za pomoc platit?

Existuje síť odborných pracovišť, kde pomáhají erudovaně a bezplatně. Kontakty najdete na konci manuálu. Podrobně viz Právo na poskytnutí odborné pomoci.

Nevím, jestli vše zvládnou sám/a, nemohl by jít někdo se mnou?

Oběť si může vybrat osobu, která ji bude v průběhu trestního řízení doprovázet a poskytovat jí psychickou podporu (důvěrník). Může to být někdo z blízkých oběti nebo třeba poradce.

Pozor! Důvěrník přítomný u úkonů v trestním řízení už potom nemůže být vyslechnut jako svědek v daném řízení.

Podrobně viz Právo na doprovod důvěrníkem.

Kdo bude hájit moje zájmy? Mám nárok na právníka?

Oběť si může sama zvolit svého zástupce, který bude v jejím zájmu v trestním řízení jednat (zmocněnec). Nemusí to být nutně právník. V některých situacích mají oběti právo i na bezplatné právní zastoupení advokátem.

Podrobně viz Právo na zmocněnce a Zvlášť zranitelné oběti.

Vznikla mi škoda, můžu se domoci náhrady za to, co mi udělali?

Oběť může uplatnit náhradu vzniklé škody několika různými způsoby. Může požadovat finanční náhradu například i za vzniklou bolest, ušlý příjem, poškozené zdraví i psychiku a další. Je důležité, aby si oběť **schovávala všechny doklady** (účtenky, jízděnky apod.), které s tím souvisí.

Podrobně viz Právo na peněžitou pomoc a Nárok na náhradu škody nebo újmy.

Jak dlouho to vyšetřování bude trvat?

To na začátku nikdo nedokáže odhadnout. Zkušenosti říkají, že proces trestního řízení od oznámení do pravomocného rozhodnutí soudu trvá měsíce až roky.

Bojím se setkání s tím, kdo mi ublížil. Musím se s ním potkat? Mám právo na ochranu?

Odpověď není jednoduchá. Na začátku to nikdo nedokáže odhadnout. Záleží na mnoha faktorech (typu trestného činu, typu oběti a dalších okolnostech). Je více typů ochranných opatření. Poradce dokáže vysvětlit, jaké jsou možnosti.

Podrobně viz Právo na ochranu před druhotnou újmou a Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím.

Tady se všichni známe, můžu podat trestní oznámení někde jinde?

Ano. Oznámení je povinen převzít každý útvar Policie ČR a každé státní zastupitelství. Lze ho podat i e-mailem nebo datovou schránkou. Je možné, že čin potom bude vyšetřovat místní oddělení policie. Policisté jsou však povinni zachovat mlčenlivost o tom, co vyšetřují.

Nerozumím těm pojmům v papírech od policie. Co mě čeká na policii, u soudu? Jak to tam bude vypadat, co se tam bude dít?

Ve specializované poradně tyto otázky objasní. Základní informace o průběhu trestního řízení najdete i na webu Bezpečnější Ostrava v části Oběť.

Proč se tak dlouho nic neděje? Můžu nějak zjistit, jak se vše vyvíjí?

Oběť se může kdykoliv zeptat, v jaké fázi řízení je. Může nahlížet do spisu buď osobně, nebo prostřednictvím svého zmocněnce.

Podrobně viz Právo na informace.

Bojím se, že když to oznámím a jeho/ji pak pustí, pomstí se mi. Dozví se aspoň datum propuštění?

Ano, pokud si o to oběť požádá, je jí to sděleno.

Podrobně viz Právo na informace.

Chtěl/a bych říct, jak mi ten čin změnil život, co vše mi způsobil!

Ano, oběť má právo v kterékoli fázi trestního řízení vyjádřit, jaký dopad měl čin na její/jeho život, jak se po činu změnil.

Podrobně viz Právo učinit prohlášení o dopadech trestného činu.

Nechci o tom mluvit před policistou mužem. Když se tomu výslechu nejde vyhnout, ať se mnou aspoň mluví policistka.

Oběť má právo požádat o to, aby byla na policii vyslechnuta osobou stejného nebo opačného pohlaví. Před soudem už to není možné.

Podrobně viz Právo na ochranu před druhotnou újmou.

Nedozví se pachatel od policie nebo soudu, kde bydlím?

Dozvědět se to může, proto je možnost požádat o skrytí údaje o bydlišti, zaměstnání, rodinných a majetkových poměrech. Vždy však zůstává viditelné jméno a datum narození.

Podrobně viz Právo na ochranu soukromí.

Shrnutí

- Oběti mají různé potřeby, **důležité však bývá vědomí**, že na situaci **nemusí být samy**, že je tady pro ně někdo, kdo jim věří, kdo je vyslechne, kdo jim s jejich situací pomůže.
- Pokud se vás lidé podobně ptají, je vhodné je odkázat na poradce pro oběti (kontakty najdete na konci manuálu).

Práva obětí

Naplňování práv má obětem **přinést úlevu v jejich náročné životní situaci**. Některé jejich obavy mohou být uplatněním práv ošetřeny. Práva zajišťují obětem citlivější zacházení nejen v trestním řízení. **Práva zaručuje zákon č. 45/2013 Sb.** Zákonem o obětech trestných činů jsou garantována zejména tato práva:

Právo na informace

Informace hrají pro oběti velmi důležitou roli a oběť na ně má právo. Pokud se k oběti nedostanou informace včas, hrozí, že nebudou moci naplnit svá další práva. Některé informace jsou obětem sdělovány automaticky, o některé si musí požádat.

První důležitá informace je, že oběť může **bezplatně využít podpory a od koho ji může získat**. Často je to to jediné a dostačující, co se potřebuje dozvědět.

Mohou získat také **informace o průběhu řízení, o rozhodnutí ve věci**. Mají také **právo nahlížet do spisu**.

Někdy se lidé obávají toho, **co bude, až pachatele pustí**. Mohou využít svého práva a požádat, aby byli **informováni o propuštění pachatele z vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody**. To jim dává šanci připravit se na náhodné setkání s pachatelem.

Právo na poskytnutí odborné pomoci

Oběť na situaci, ve které se většinou ocitla poprvé v životě, nemusí být sama. Jsou připraveny **poradny, které oběti zdarma podpoří** a zodpoví otázky. Díky znalosti a provázanosti **i nasměrují na další vhodné služby**, a péče se tak stává komplexnější.

Odbornou pomocí se rozumí: psychologické, sociální a právní poradenství (právní pomoc a informace) a restorativní programy.

Poradenství může vyhledat kdokoliv, kdo se cítí být obětí protiprávního jednání. Pracovníci ji/jej neodmítnou, vyslechnou ji/ho a v případě, že je vhodnější poradenství v jiné oblasti, nasměrují ji/ho, nebo rovnou domluví schůzku.

Lidé mohou přijít **kdykoliv v celém procesu trestního řízení**, i před jeho započítím nebo i po jeho ukončení. **Příklady:**

- *Něco se děje, stalo – neví, co s tím, neví, co vše bude muset podstoupit, jak to bude vypadat, tzn. ještě před ohlášením události policii nebo státnímu zastupitelství.*
- *Situaci už prošetřuje policie.*
- *Případ se dostal k soudu, probíhá soudní řízení.*
- *Pachatel byl pravomocně odsouzen, vznikla mu nějaká povinnost vůči poškozenému.*
- *Pachatel je venku z vězení, ale není vyřešena náhrada způsobené škody.*
- *Nerozumí dokumentům od institucí, které se věcí zabývají.*

Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím

Pokud se oběť cítí ohrožená, je možné tyto obavy **ošetřit opatřeními** různé úrovně. **Příklady:**

- krátkodobá ochrana osob,
- vykázaní osoby ze společného bydlení,
- předběžná opatření,
- zvláštní ochrana svědka (oběti).

Tato opatření je vhodné řešit s Policií ČR, intervenčním centrem pro oběti domácího násilí, případně se zmocněncem, který o ně může orgány činné v trestním řízení požádat.

Právo na ochranu soukromí

Oběť se někdy obává ohrožení, ovlivňování ze strany pachatele. Má strach, že si ze spisu zjistí, kde bydlí, a najde si ji. Je vhodné ihned při prvním podání vysvětlení (výslechu) na Policii ČR uvést, že si přeje, aby **informace o její osobě byly vedeny odděleně od spisu**, kam má přístup pachatel a jeho obhájce. Vždy však zůstává viditelné jméno a datum narození.

Právo na ochranu před druhotnou újmou (sekundární viktimizací)

Někdy se oběť **po samotném činu stává obětí znovu** – tentokrát však **například v důsledku nevhodného přístupu nebo komunikace** ze strany zástupců institucí zúčastněných v trestním řízení, zdravotnického personálu, ale i pracovníků pomáhajících profesí nebo členů své rodiny. Říká se tomu sekundární viktimizace (druhotné, opětovné zraňování).

Zákon pamatuje na ochranu před takovou újmou. Otázky v trestním řízení mají být **pokládány citlivě a šetrně**. Oběť může požádat o **výslech osobou stejného nebo opačného pohlaví**.

Výsledky zvláště zranitelných obětí mají být prováděny **vyškolenou osobou** tak, **aby nemusely být opakovány** a oběť znovu vystavována zatěžujícím situacím.

Oběti se mnohdy bojí setkání s pachatelem, nepřejí si to, děsí je tato možnost. Na požádání oběti **mohou orgány učinit taková opatření, aby bylo při úkonech zabráněno kontaktu oběti s pachatelem**. U zvláště zranitelných obětí jsou povinny žádosti vyhovět.

Ochranou před druhotnou újmou může být i kvalitní odborné poradenství před podáním trestního oznámení i v průběhu řízení.

Právo na doprovod důvěrníkem

Často se oběti potřebují o někoho *opřít, někoho držet za ruku*. Při úkonech na policii nebo u soudu proto může být oběť **doprovázena důvěrníkem – osobou, kterou si sama zvolí jako svou psychickou podporu** (kamarád/ka, rodinný příslušník, sociální pracovník apod.).

Zvolená osoba musí být zletilá, svéprávná a nesmí být s věcí spojena například jako svědek. I tato **informace přináší v praxi obětem velkou úlevu**.

Právo nechat se zastupovat zmocněncem

Pro oběť často znamená velkou úlevu to, že má po boku odborníka, který jí/ho **bude zastupovat a činit za ni/něj právní úkony**. Velmi

často ho vnímá i jako ochránce v procesu. **Pro zvláště zranitelné oběti** jsou služby zmocněnce **bezplatné**.

Zmocněnce si oběť může vybrat sama dle svého uvážení dle referencí nebo ze **seznamu v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů**. Některé poradny mají osvědčenou zkušenost s konkrétními zmocněnci a zmocněnce se proto nebojí doporučit. Je vhodné vyjasnit si se zmocněncem předem, jak bude za svou práci odměňován.

Právo učinit prohlášení o dopadech trestného činu na život oběti

Pro oběť může být přínosné **vyjádřit, co vše jí/mu trestný čin způsobil**, jaký dopad na její/jeho život měl. Toto prohlášení může učinit písemně i ústně.

V praxi se ukazuje, že prohlášení může být prospěšné nejen pro normalizaci života oběti, ale také přináší informace o způsobených újmách těm, kdo čin spáchali, i těm, kteří rozhodují o náhradě škody.

Právo na peněžitou pomoc

Oběť může sama nebo ve spolupráci s poradenským subjektem či zmocněncem **požádat Ministerstvo spravedlnosti o peněžitou pomoc**. Žádost vyhodnocuje odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

Primárním účelem pomoci je **překlenutí zhoršené sociální situace způsobené oběti trestným činem** po ublížení na zdraví nebo smrti oběti, dále oběti sexuálně motivovaných trestných činů nebo dítěti – oběti týrání.

Nárok na náhradu škody nebo újmy

Oběti může být trestným činem způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma (poškození zdraví, bolest, zásah do lidské důstojnosti, duševní útrapy apod.). **Poškozený-oběť má právo na jejich náhradu**. Nedostane ji automaticky, **musí si o ni říct**.

Důležitým krokem k získání náhrady způsobené škody nebo újmy je **přiznání nároku**. K tomu vede více cest:

- Oběť se může připojit s požadavkem na náhradu škody nebo újmy k probíhajícímu trestnímu řízení. **Soud pak rozhoduje o vině, trestu a také o náhradě škody a újmy**, kdy ukládá **povinnost odsouzenému tyto nahradit**.
- Nárok na náhradu škody může přiznat **soud v samostatném občanskoprávním řízení**. Návrh musí podat a nárok prokázat ten, komu škoda vznikla.
- Některé způsobené škody je možné uhradit z pojištění odpovědnosti, např. u dopravních nehod z povinného ručení vozidla, kterým byla škoda způsobena.

Nárok na náhradu škody nebo újmy je v trestním řízení nutné **uplatnit řádně a včas**. Podrobné informace a pomoc s touto záležitostí poškozenému bezplatně podají poradenské subjekty.

Je důležité oběti informovat, aby schovávaly lékařské zprávy, pokud jim bylo ublíženo na zdraví, dokumentovaly zničené nebo poškozené věci, schovávaly veškeré doklady za **výdaje vynaložené v souvislosti s trestným činem** (doplatky na léky, zdravotnické pomůcky, cestovné do zdravotnických zařízení, na policii atp.). Velmi často se stává, že oběti tyto podklady již nemají a nároky na náhradu škody je obtížné uplatnit.

Více informací k náhradám najdete na webu Bezpečnější Ostrava v části Oběť.

Shrnutí

- Oběti trestných činů mají zákonem **zaručenou řadu práv**, která jim mohou ulehčit průběh trestního řízení.
- Na celou situaci nemusí být samy, mohou využít **bezplatné podpory** specializovaných poraden.
- Některé **informace** jsou obětem sdělovány automaticky, o jiné si musí požádat.
- K úkonům v trestním řízení je může **doprovázet důvěrník**, kterého si sami vyberou.

Jak podat trestní oznámení a oznamovací povinnost

Trestní oznámení lze podat různými způsoby, včetně e-mailu nebo datové schránky. Pokud jde o **akutní ohrožení zdraví nebo života a další situace, které nesou odkladu** (zmařily by se důkazy, je nutno uklidit místo činu apod.), je nezbytné čin oznámit okamžitě, **voláním na linku 158**. Volat může kdokoli, kdo se o čin dozvěděl. Policisté na lince volajícího navedou, co udělat dál. Oběť si mezitím může přivolat i někoho z blízkých, kdo jí/mu bude poskytovat psychickou podporu při prvních úkonech policie (viz Právo na doprovod důvěrníkem).

V ostatních případech je dobré se na oznámení činu předem připravit. Ideální je kontaktovat poradce pro oběti nebo zmocněnce. Oběti vysvětlí, co jí/ho čeká, kam a jak čin oznámit, čím skutečnosti doložit. Pomůžou se sepsáním oznámení a přípravou podkladů, případně oběť doprovodí nebo jí/mu pomohou vytvořit si bezpečnostní plán (domácí násilí). V krizovém centru mohou s obětí pracovat na tom, aby oznámení skutku a jeho důsledky bylo pro ni/něj co nejméně zraňující.

Návštěvu poradny nebo krizového centra můžete doporučit (zprostředkovat) i **obětem, které se zdráhají či obávají čin oznámit nebo jej oznamovat nechtějí vůbec**. Získají více informací o možnostech řešení své situace.

Oznamovatel nemusí znát přesnou identifikaci pachatele (postačí např. přezdívka, popis fyzického vzhledu, specifického chování, místa a času, kde se pachatel nacházel apod.). **Oznamovatel se nezabývá právní kvalifikací činu**, pouze popisuje situaci, o které se dozvěděl nebo již byl svědkem.

Oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin (tzv. trestní oznámení)

Oznámení má obsahovat popis skutečností v rozsahu:

- co se stalo,
- kdy se to stalo,
- kde se to stalo,
- jak se to stalo (popis jednání osob),
- čím byl čin spáchán (nástroj, zbraň apod.),
- motiv jednání pachatele (dle názoru oznamovatele),
- kdo čin spáchal,
- kdo byl svědkem činu,
- jaká a komu vznikla škoda,
- dokumentace skutečností (listiny nebo jejich kopie, fotografie, printscreeny, videonahrávky apod.).

Oznámení lze učinit na kterémkoliv státním zastupitelství či útvaru Policie ČR, bez ohledu na to, kde se čin stal:

- osobně:
  - ústně do protokolu,
  - vyplatí se sepsat si předem alespoň v bodech skutečnosti, které jde oznámit,
- písemně (kontakty pro Ostravu najdete na konci manuálu):
  - e-mailem: epodatelna.policie@policie.gov.cz,
podatelna@osz.ova.justice.cz,
  - dopisem (poštou, datovou schránkou).

Oznamovací povinnost pracovníků míst prvního kontaktu

*Oběť se vám svěří s činem, který se jí stal, ale odmítá skutečnosti oznámit orgánům činným v trestním řízení. **Váháte, zda se v takovém případě vztahuje oznamovací povinnost na vás?***

Kdokoliv se hodnověrným způsobem dozví o některém z více než 30 trestných činů vyjmenovaných trestním zákoníkem (§ 367, § 368 TZ) a nepřekazí jej či neoznámí, dopouští se tím sám/a trestného činu. Tato povinnost prolamuje i zákonnou povinnosti mlčenlivosti (např. v sociální práci).

Jak může oběti pomoci OSPOD

Orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) mají zásadní roli – jejich posláním je **ochrana práv těch nejzranitelnějších**, tedy dětí. Jaké jsou jejich kompetence?

OSPOD poskytuje poradenství, doporučuje i zprostředkovává odbornou pomoc. Svolává také společná setkání rodiny/dítěte a odborníků k vytvoření podpůrné sítě a nastavení optimálního řešení (případové konference), vytváří individuální plán péče o dítě (IPOD). Navrhnout svolání případové konference může kdokoliv.

Pracovníci OSPOD také slouží **pohotovosti v režimu 24/7** a kdykoliv zajistí pomoc dítěti v přímém ohrožení (kontakt zprostředkovává Policie ČR).

Před zahájením trestního řízení se na OSPOD obrací lidé/instituce z blízkosti dítěte s podezřením, že se dítě stalo obětí trestního činu, nebo se mu něco závažného děje. OSPOD tyto situace vyhodnocuje a **je povinen oznámit orgánům činným v trestním řízení** skutečnosti nasvědčující tomu, že:

- byl na dítěti spáchán trestný čin,
- dítě bylo použito ke spáchání trestného činu,
- dochází k násilí mezi rodiči nebo jinými osobami žijícími s dítětem v domácnosti,
- není plněna vyživovací povinnost k dítěti.

OSPOD je Policií ČR **informován o vykázání násilné osoby z domácnosti**, kde žijí i děti. Následně podniká kroky k prověření, zda se jedná o dítě ohrožené. Může také rodině poskytnout poradenství, jak dále postupovat.

V průběhu trestního řízení orgány činné v trestním řízení žádají OSPOD o podání informací o situaci dítěte-oběti. **OSPOD chrání zájmy dítěte při úkonech trestního řízení:**

- účastní se úkonů za přítomnosti dítěte – dohlíží na to, aby úkon probíhal v souladu s psychickými a rozumovými schopnostmi dítěte, aby dítě nebylo vystavováno

sekundární viktimizaci (viz Právo na ochranu před druhotnou újmou), poskytuje dítěti psychickou podporu, může se doptávat, navrhopvat přerušeni úkonu, dohlíží na zajišťování základních potřeb dítěte,

- komunikuje se zmocněncem dítěte, především při zajišťování náhrady škody a odškodnění dítěte-oběti,
- pomáhá pečujícím osobám podat žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem (viz Právo na peněžitou pomoc), nebo na pokyn soudu podává tuto žádost sám.

V průběhu opatrovnického nebo civilního soudního řízení:

- v případě domácího násilí, pokud nekoná pečující osoba v zájmu dítěte, podává OSPOD za dítě návrh na předběžné opatření, které mu zajišťuje bezpečí (nejčastěji se jedná o návrh na prodloužení vykázaní násilné osoby z domácnosti),
- OSPOD zastupuje dítě v řízeních (tzv. kolizní opatrovník),
- OSPOD podává návrhy soudu (předběžné opatření k zajištění okamžité péče o dítě, umístění dítěte do péče, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, výchovná opatření / dohled).

Shrnutí

- Úkolem OSPOD je hájit zájmy dítěte a poskytovat pomoc dětem ohroženým (ohrožení definuje zákon o sociálně-právní ochraně dětí).
- OSPOD poskytuje poradenství osobám, které o dítě pečují. Může se na něj obrátit i samotné dítě.
- Pokud se při své práci setkáte s dítětem, které je obětí nebo svědkem protiprávního jednání, a zvažujete, jak dále postupovat, **neváhejte využít možnosti konzultovat s pracovníky OSPOD**. Lze to i telefonicky a anonymizovaně.
- Můžete navrhnout, aby OSPOD svolal případovou konferenci k řešení situace dítěte.

Místa pomoci v Ostravě

Odborné služby pro oběti trestných činů

Odborné poradenství obětem trestných činů

Bílý kruh bezpečí, z.s.

Poradna pro oběti trestných činů: 731 306 411
bkb.cz, domacinasili.cz

Probační a mediační služba

Poradenství obětem trestných činů: 727 940 151
pms.gov.cz

Diecézní charita ostravsko-opavská

Sociálně-dluhová poradna: 800 400 214 (bezplatná linka)
dchoo.charita.cz

ROZKOŠ bez RIZIKA, z. s.

Poradenství pro lidi pracující v sexbyznysu: 777 180 186
rozkosbezrizika.cz

Slezská diakonie

Občanská poradna: 734 645 275
slezskadiakonie.cz

SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.

Občanská poradna: 596 113 890, 602 248 693
jekhetane.cz

Vzájemné soužití o.p.s.

Sociálně právní poradna: 596 128 401, 777 760 197
vzajemnesouziti.cz

Odborná pomoc obětem domácího násilí

Bílý kruh bezpečí, z.s.

Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím: 739 449 275
bkb.cz, domacinasili.cz

Centrum sociálních služeb Ostrava, o.p.s.

Odborná pomoc rodinám ohroženým násilím: 774 789 810
css-ostrava.cz

Psychologická pomoc pro oběti trestných činů

Krizové centrum Ostrava, z.s.

Krizová pomoc lidem v krizové životní situaci (nonstop)

T: 596 110 882-3, 732 957 193

kriceos.cz

Terapeutická práce se zvláště zranitelnými oběťmi trestných činů

Pro dětské oběti do 18 let. Na objednání: 720 951 708

kriceos.cz

Krizové centrum pro děti a rodinu

Centrum sociálních služeb Ostrava, o.p.s.

Děti mohou přijít i samy. Lze anonymně.

T: 778 111 281

css-ostrava.cz

Pomoc v sociální oblasti, zadlužení a bydlení

SOCIOPOINT – poradenské místo prvního kontaktu

Bezplatná linka: 800 700 650 (PO-PÁ)

Osobně: Magistrát města Ostravy, Prokešovo nám. 8, Moravská Ostrava
sociopoint.cz

Bezplatné, anonymní jednorázové sociální poradenství.

Rozcestník pro snadnou orientaci v sociálním systému a v nabídce sociálních služeb v Ostravě. Rychlá telefonická, osobní či e-mailová intervence, díky níž získá občan nebo odborník kontakty k řešení tíživé životní situace.

Aktuální kontakty, **leták s informacemi pro oběti** najdete na webu Bezpečnější Ostrava v sekci Oběť:

Podání trestního oznámení

Policie České republiky

Městské ředitelství policie Ostrava
30. dubna 24, 729 91 Ostrava – Moravská Ostrava
T: 158 (v přímém ohrožení)
E: epodatelna.policie@policie.gov.cz
D: n5hai7v
policie.gov.cz

Okresní státní zastupitelství v Ostravě

Francouzská 5, 708 00 Ostrava-Poruba
T: 596 972 111
E: podatelna@osz.ova.justice.cz
D: uu3aidc
verejnazaloba.cz/osz-ostrava/

Zdroje informací k tematice obětí

web Bezpečnější Ostrava (bezpecnejsi.ostrava.cz)
web Domáci násilí (domacinasili.cz)
web Ministerstva spravedlnosti pro veřejnost (seznamy, informace)
web Policie ČR (oběti)

Tísňové linky a linky akutní pomoci

Tísňová linka: 112

Městská policie: 156

Policie ČR: 158

(Ize zaslat SMS a komunikovat diskretně přes zprávy)

Zdravotnická záchranná služba: 155

Linka pomoci obětem trestných činů:

116 006 (nonstop, bezplatně)

Krizové centrum Ostrava: 596 110 882 (nonstop)

Krizové centrum pro děti a rodinu Ostrava:

778 111 281 (PO-PÁ)

Linka pomoci seniorům a pečujícím o ně:

800 157 157 (nonstop, bezplatně)

Linka bezpečí pro děti a studenty do 26 let:

116 111 (nonstop, bezplatně)

Další kontakty a informace pro oběti trestných činů najdete na **webu bezpecnejsi.ostrava.cz:**

OSTRAVA!!!